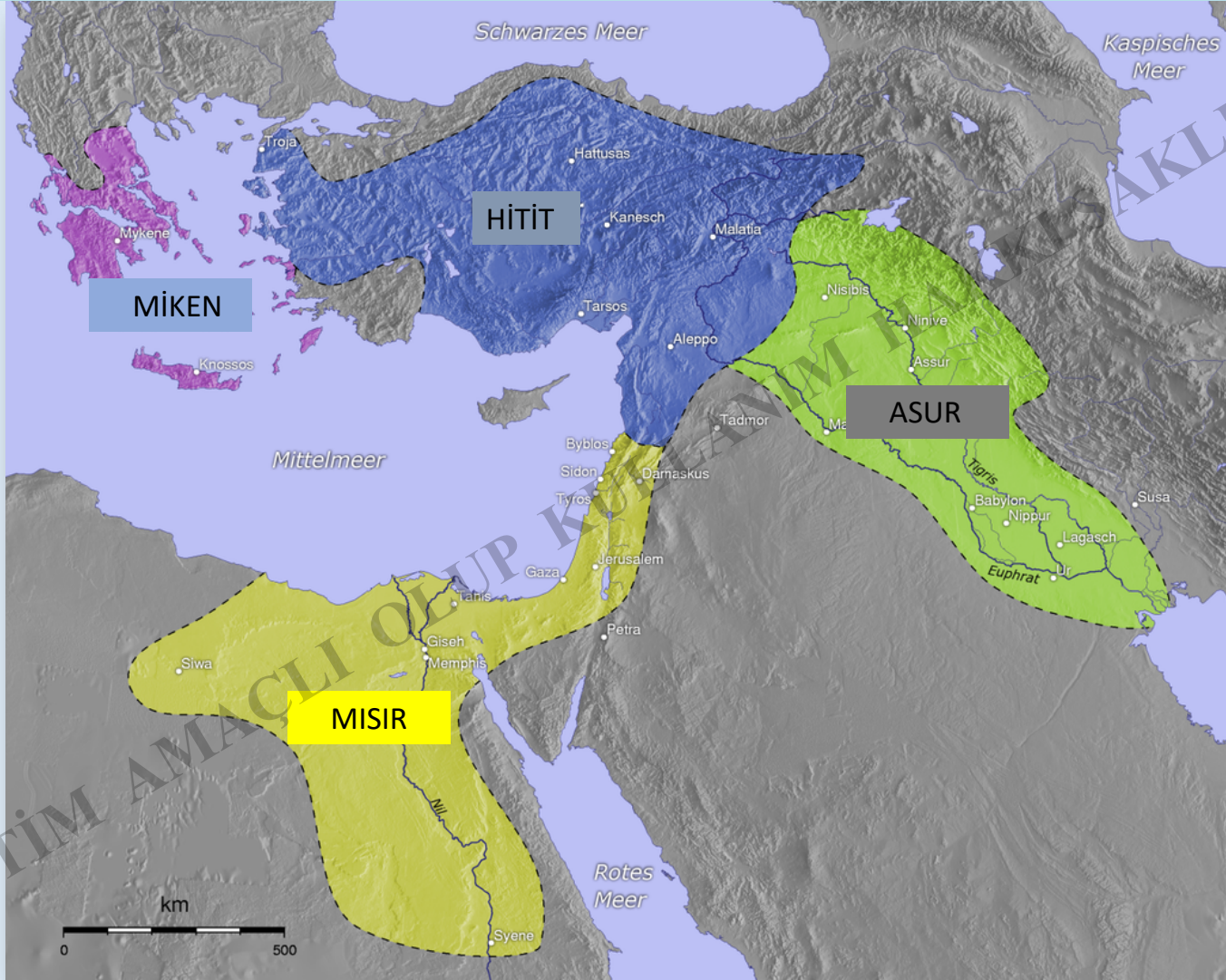
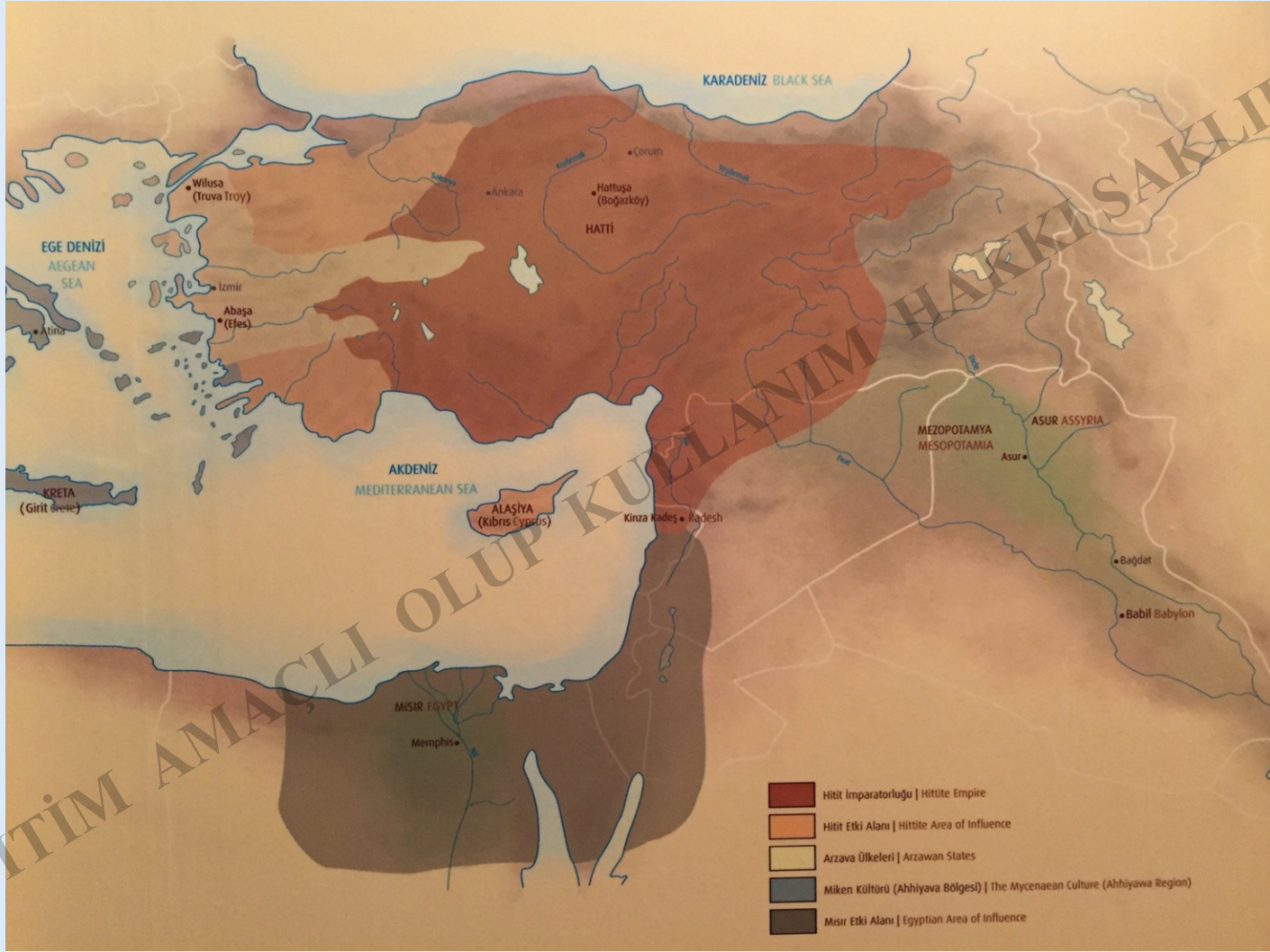

KONU 14
HİTİT ÇAĞI ÇEVRE KÜLTÜRLERİ
VE KÜLTÜREL İLİŞKİLER

SURİYE KÜLTÜR BÖLGESİ İLE İLİŞKİLER

EĞİTİM AMACLI OLUP KOPYA YASAKLIDIR

EGİTİM AMAÇLI OLUP KULLANIM HAKKI SAKLIDIR

Suriye kültür bölgesinin bir tanımı şöyle yapılabilir: bugünkü Suriye ülkesi, Filistin, Lübnan, İsrail, Ürdün ve kısmen Anadolu.

Arkeolojik çalışmalarda Suriye, Kuzey Suriye ve Orta Suriye adı altında iki bölge olarak incelenmektedir.

SAKLIDIR

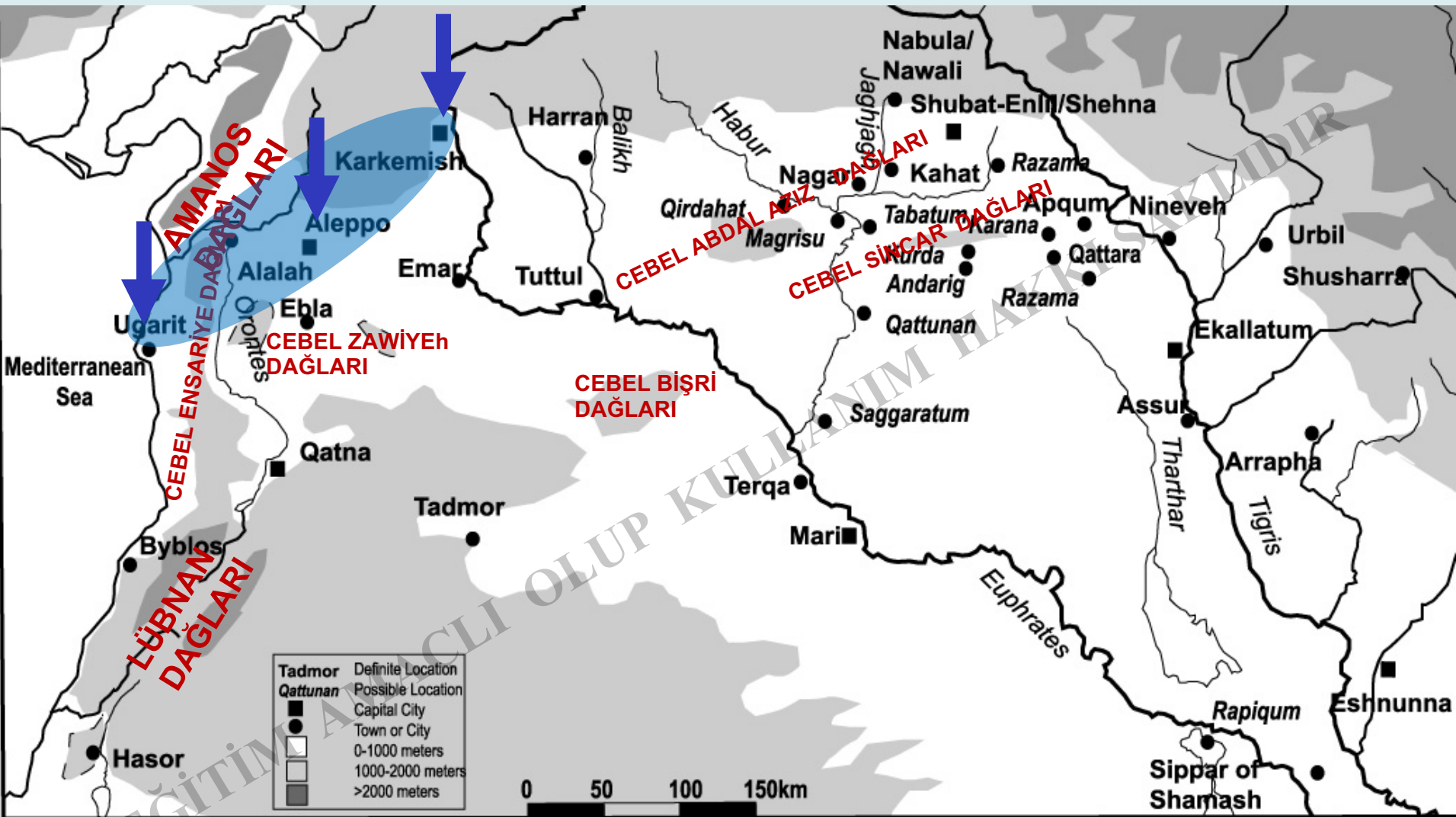
SURİYE
KÜLTÜR
BÖLGESİ

EĞİTİM

Yakındoğuda ilk devletlerin ve krallıkların; oluştuğu ve geliştiği M.Ö.3. bin yılın başından M.Ö.1. bin yılın başına kadar olan süreçte , Suriye'de coğrafi ve stratejik yapısına bağlı olarak, merkezi bir devlet veya krallık kurulamamıştır. M.Ö.3. bin yılda Suriye bölgesi, Mezopotamya'da kurulan kent devletlerinin ve Akat krallığının kültürel ve siyasi etkisi altında kalmıştır. Daha sonra M.Ö.II. bin yılda Mısır, Hitit, Mitanni ve Assur gibi güçlerin etki ve kontrolüne girecektir.

Hitit İmparatorluk çağında Hitit kralı I.Şuppiluliuma Karkamış ve Halep'e oğullarını atamış, Ugarit'in kontrolünü kendisine bağlı bir kişiye vermiştir. Ugarit bir liman kentidir ve Suriye'nin denize açıldığı noktadır. Aynı kral zamanında Fırat'ın doğusu Mitanni krallığının kontrolündedir. Fırat'ın doğusu ve batısı ifadeleri bu dönemde kullanılmıştır. Daha kuzeyde bereketli Amiq ovasında yer alan Alalakh/Tel Atçana kuzey-güney ve doğu-batı yollarına hakim bir kavşaktır.

Hitit Kralığının merkezi ya da çekirdek bölgesi Orta Anadolu'nun iç kesimidir. İç çekirdek bölge tanımını Boğazköy, Eskiypar ve Alacahöyük'ün yer aldığı bölgeyle sınırlayabiliriz. Hitit yazılı belgelerinde batı yönünde ırmağın ötesi ve gerisi ifadesi yer almaktadır. aynı tanım Hitit yasalarında da geçer ve ırmağın ötesinde işlenen suçlara farklı bedel atanmıştır. Bu ırmak Maraşantiya/Kızılırmaktır. Dolayısıyla Hitit idari bölge sınırı batıda Kızılırmak (Elmadağ civarı) kabul edilmiştir.

Hititler M.Ö.1650 yılından itibaren Anadolu'da bir çok bölgeyi sistemli bir şekilde kontrol altında almışlardır. Batıda birçok irili ufaklı krallık mevcuttur. Daha sonra bunlar Arzava üyesi altında toplanmışlardır. Bu bölge ile siyasi ilişkilere girilmiş ve askeri seferler, anlaşmalar yapılmış, toprak bağışları yapılmıştır. Bölgenin federatif veya konfederatif olarak Hitit'e bağlandığı anlaşılmaktadır. Kuzeyde Başka Ülkesi düşman bölgedir. Askeri seferler yapılır veya anlaşmalarla kontrolleri sağlanmıştır. Güneyde Tarhundaşsa önemli bir ülkedir. Buraya en azından II. Murşili zamanında Hitit ailesinden bir prens/yönetici atandığı bilinmektedir ve doğrudan saraya bağlı bir bölgedir. Aynı şekilde Karkamış ilerleyen aşamalarda Hitit'e dahil edilmiş bir kral oğlu atanmıştır ve burada Hitit hanedanı Demir Çağı'nda da devam etmiştir.

Ugarit'te son dönemlerde Hitit'e idari yönden bağlıdır. Anadolunun doğu kesiminde, kritik bir bölgeyi kontrol eden (Kelkit Havzası gibi) Azzi-Hayaşa ile evlilik antlaşmaları yapılmış, evlilik yoluyla bütünlük sağlanmıştır. Halep, Alalah çevresi merkeze bağlı yöneticilerle yönetilmiştir. Karkamış'a atanan kralın bölgesel yönetim için Hurri adı alması, yönetsel taktik açısından önemlidir. Lübnan / Amurru bölgesi bir dönem evlilik yoluyla Hitit'e bağlanmış, karşılıklı evliliklerle birlik pekiştirilmiştir. Bu belli başlı örnekler, Hitit'in Anadolu içinde ve çevresinde bölgeleri krallıkları kendisine bir çok yöntemle bağladığını göstermektedir. Bunların arasında Suriye bölgesinin Hititler için ayrı bir önemi vardır. Suriye ile bir çok antlaşma yapılmış ve bir çok Hitit eseri Suriye kültür bölgesinde bulunmuştur.

Suriye’de en genel ve çok bulunan eser grubu mührlerdir. Bikonveks mührler Anadolu geleceği sergilerler, Suriye-Hitit mühr ve baskıları Suriye’de üretilmiştir. Bikonveks mührler ve baskıları Ugarit’te, Minet el-Beyda, alalı, Tel Kazel, Ebla, Tel Fray ve Emar’da bulunmuştur.

EĞİTİM OLUP KULLANIM HAKKI SAKLIDIR

Tarhundaşsa İle Yapılanlar

Kurunta ile III. Hattuşili (buyruk)

Ulmi-Teşup ile III. Hattuşili

Kurunta ile IV. Tuthaliya

Kizzuvatna İle Yapılanlar

Paddatişsu ile Hitit Kralı

Şunaşsurra ile II. Tuthaliya

Işmerik halkı ile I. Arnuvanda

Telepinu ile I. Şuppiluliuma, Arnuvanda Zida

Arzava İle Yapılanlar

Hapalla Kralı Targaşnalli ile II. Murşili

Mira Kralı Kupanta-Kurunta ve II. Murşili

Seha Irmağı Ülkesi Manapa-Tarhunta ve II. Murşili

Viluşa Kralı Alaksandus ile II. Muvattalli

Hayaşa İle Yapılan

Huqqana ile I. Şuppiluliuma

Ugarit Ülkesi İle Yapılanlar

II. Niqmaddu ile I. Şuppiluliuma

Niqmepa ile II. Murşili

Amurru Ülkesi İle Yapılanlar

Aziru ile I. Şuppiluliuma

Tuppi-Teşup ile II. Murşili

Benteşina ile III. Hattuşili

Şauşga-Muva ile IV. Tuthaliya

Mitanni Ülkesi İle Yapılanlar

Şattivaza ile I. Şuppiluliuma

Şattivaza ile I. Şuppiluliuma

Halep Ülkesi İle Yapılan

Talmi-Şarruma ile II. Muvattalli

Nuhassi Ülkesi İle Yapılan

Tette ve I. Şuppiluliuma

Mısır Ülkesi İle Yapılan

II. Ramses ile III. Hattuşili

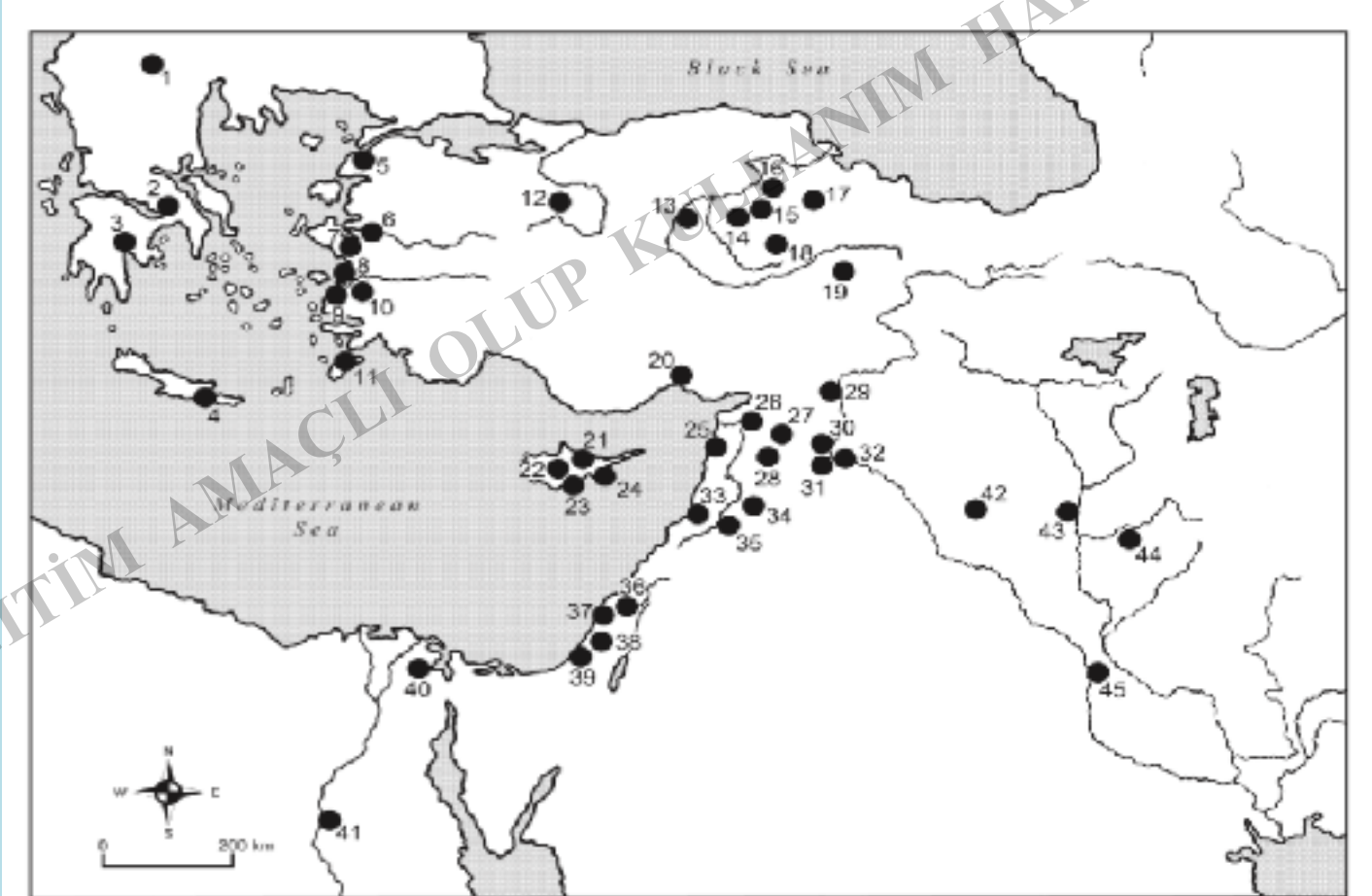
Diğerleri

Huhazalma ile Hitit Kralı

Kaşkalar ile Hitit Kralı

EĞİTİM AMAÇLI OLUP KÜLTÜR HAKKI SAKLIDIR

Hititlerin Boğazköy'deki yazılı arşiv kaynakları, ayrıca Asur, Babil ve Mısır kaynakları komşu ülkelerle kurdukları geniş ölçekli askeri ve diplomatik ilişkileri hakkında bilgiler sağlamaktadır. Diğer taraftan Hitit kaynakları ticari malzeme açısından zayıftır. Geç Tunç Çağında diğer Akdeniz ülkeleri ile kıyaslandığında Orta Anadolu'da ithal malzeme çok nadirdir. Hitit çekirdek bölgesinin ötesinde de Hitit objelerinin varlığı gözlenmez. Hatta Hititlerin siyasi yönden baskın oldukları bölgelerde de aynı durum söz konusudur.

İlk Hitit Kralı I. Hattuşili, Hitit kontrolünü Suriye'ye doğru genişletme çabası göstermiştir. M.Ö.17. yüzyılda Alalah'ı aldı. Halep'i kontrol altına alamadı. Bu başarıya sonrası kral I. Murşili ulaşacaktır. Murşili'nin ölümünden sonra Hitit Krallığı Torosların güneyindeki tüm varlığını kaybetti. Tuthalya I/II'nin olası bir seferiyle Halep tahrip edildi (M.Ö. 15. yy geç safha). Fakat bu eylem sadece daha geç Talmi-Sarruma anlaşması gibi metinlerde geçiyor. I. Şuppiluliuma ile birlikte Hititler Suriye'de tekrar aktif olmuştur. Bir çok diğer kent yanında Karkamış'ı aldı ve oğlu Şarri-Kuşuh'un genel vali olarak kontrolüne verdi. Bu süreçte Karkamış kuzey Suriye'de ana idari merkez olmuştur. Diğer oğlu Halep'e Fırtına Tanrısı'nın baş rahibi olarak atadı. Diğer Suriye krallıkları Hitite haraç ve askeri seferlere destek veriyorlardı. İlayeten Suriye krallıklarının kraliyet güçleri hanedan evlilikleriyle güçlendirilmişlerdir. Amurrulu Benteşina ve Ugaritli Niqmaddu III Hitit prensesleri ile evlenmişlerdir. Suriye'de kalıcı Hitit askeri gücüne işaret eden çok veri yoktur.

Deniz kıyısındaki Ugarit coğrafi yönden önemli bir noktadadır. Ayrıca Hitit Suriye ilişkileri açısından da önemli bir merkezdir. Şuppiluliuma'nın Ugarit kralı Niqmaddu II ile yaptığı anlaşma var. Murşili II zamanında Ugarit Hitit'in vassal devleti olmuştu. Ugarit Hitit için bir özellikle ürün temin merkezidir. Ayrıca Hitit donaması Ugarit limanındadır.

Diğer çevre kültürlerine göre Suriye ve Anadolu karşılıklı ilişkilerinde daha net arkeolojik verilere sahiptir.

En önemlisi Hitit çivi yazılı belgeleri Ugarit, Emar ve Alalah'ta bulunmuştur. Daha sonra Tel Afis'te de Hitit idari belgeleri ele geçmiştir.

ŞİKAGO DİSKİ

Çap:
19.7
cm

Oriental Institute'dadır. H. Waldeck hediye etmiş, Bir grup olarak, 14 parçadan oluşuyor. Bir altın disk, 5 altın pendentif, bir çift pazubent, bir taş mühür ile bir altın iğne, iki gümüş kap, gümüş bir kulp ve parçalar.

Tümünün İzmir yakınlarında bulunduğu söylenmiş.

Diski üzerinde herhangi bir delik olmaması bir kumaşa aplike edilmediğini gösteriyor.

Disk Suriye ve Hitit üslup özellikleri taşıyor. Böylesine birden fazla friz içinde süsleme Mısır Yeni krallık'ta ve Suriye'de Ugaritte iki altın kapta da var. Hitit Taprammi kabı da aynı tarza sahiptir.

EĞİTİM AMACIYLA YAPILAN BİR KOPYADIR

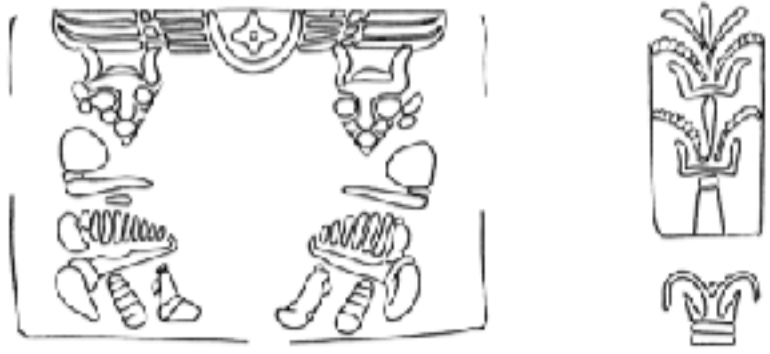

Fig. 1

Göğü destekleyen Boğa Adamlar Hitit gliptiğinde var. Suriye’de de mevcut.

Fig. 2

Masklar Mezopotamya gliptiğinde ve kısmen Suriye’de görülebilir.

Kanatlı güneş kursunu destekleyen diz çökmüş boğa tasvirleri de Hitit özelliğidir.

Boğalar baskın Hitit özellikleri sergilerler. Üç yapraklı palet motifi ve ucu kıvrık asa ya da çubuk şeklindeki kas tasviri Hitit İmparatorluk sanatında yaygındır. Sağdaki boğanın saldırgan görünümü ise Megiddo Fildişi plakasında ve Hüseyinde A vazosunda görülmektedir (Eski Hitit).

Mühürdeki yazıtta Ar-pa-ha-lim veya Ar-pa-si yazıyor.

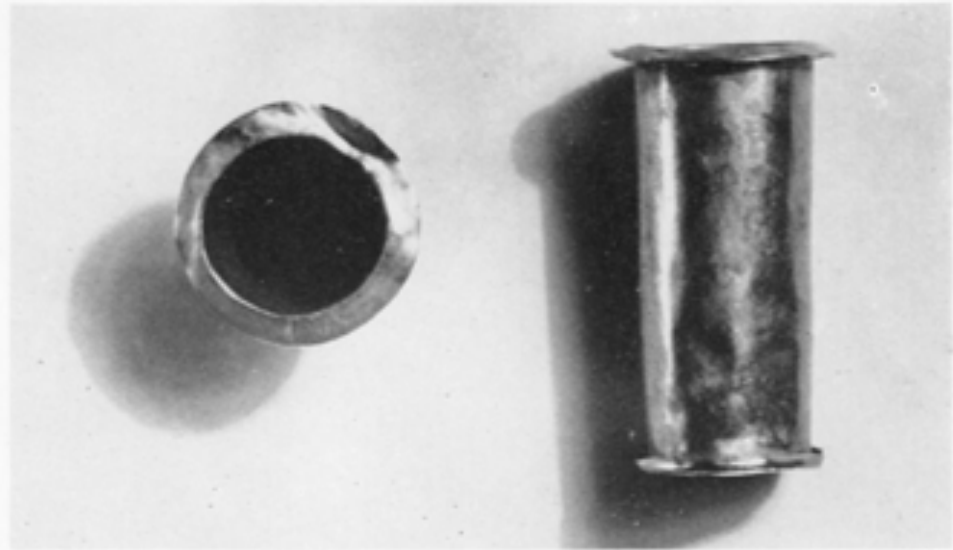
“Ar” Hurri adlarında genel bir elemandır. Ama isim olarak değil.

Mühür Kıbrıs ile ilişkilendiriliyor ve M.Ö.14 yy veriliyor.

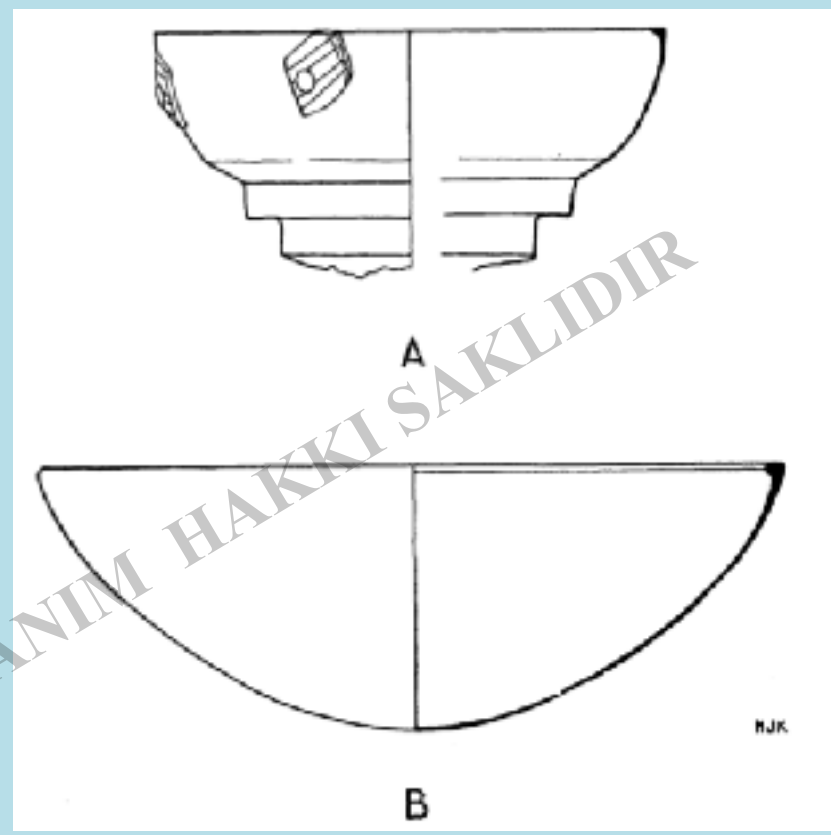
İnsan hayvan karışımı varlıklar, boğa başlı, aslan ve kuş başlı insan tasvirleri (boğa, aslan ve grifon demonları) Geç Bronz Dönemi Kıbrıs örnekleri ile yakınlık gösteriyor

Mühür taşıyan iğneler, gövdesi delik veya yivli iğneler Mezopotamya’da Erhanedan Dönemi’nden itibaren mevcuttur.

Tümü birlikte değerlendirildiğinde, disk, pendantifler ve mühür üslup olarak Kıbrıs'la bağlantılıdır. Pazubentler ise (açık uçlarıyla), Filistin ve Kıbrıs'ta Geç Tunç Çağı'nda yaygındır. Boğa başlı pandantif Suriye özelliklidir. Disk ise Filistin özellikli. Tümünü M.Ö.13. yüzyıla tarihlemek istiyorlar.

Eserlerdeki tüm etkiler ve benzerlikler dikkate alındığında Mısır, Suriye, Filistin, Mezopotamya ve Hitit katkıları görüldüğünden, yapıldıkları yada buldukları yerin Suriye Kültür Bölgesi olamsı daha mantıklıdır. Büyük olasılıkla bu bölgede ele geçirilmiş ve İzmir üzerinden pazarlanmışlardır.

Ugarit'te küçük bir üçlü elektum figürini bulunmuş, tipik Hitit stili ve tarzındadır. Üçlü bir figür setidir. Ayrıca lapis kakmalı altın figürinler de Karkamış'ta Demir Çağı mezarında bulunmuştur. Ancak tüm stili ve üslup özellikleri İmparatorluk Çağı'na aittir. Hitit monumental mimarisi Suriye'de nadirdir.

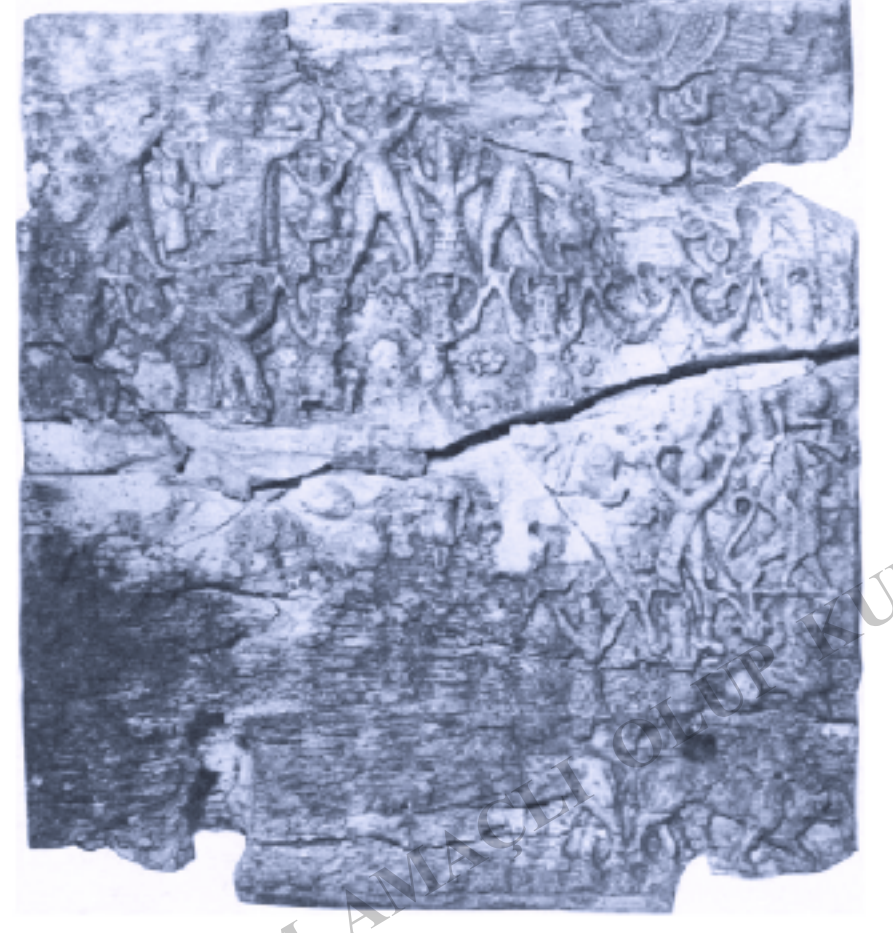

Ugarit, Üçlü Elektum Pendantif, (Suriye)

Yakın benzeri, Boğazköy Fildişi plakasıdır, aynı düşünce ile yapılmıştır. Boğazköy Fildişi ve Ugarit pendantifi M.Ö. 13. yüzyıla ait olmalıdır.

**MEGİDDO
FİLDİŞİ
PLAKASI
(SURIYE)**

EĞİTİM AMACIYLA GÖRÜLMEKTEDİR

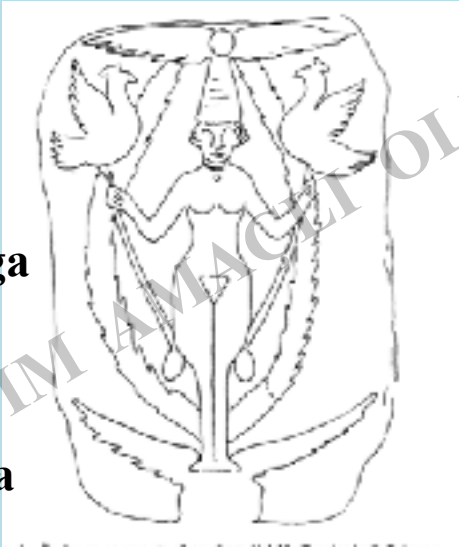

**Nuzi, Şavuşga
Figürini**

**Alalah
Şavuşga**

Hitit, İmamkulu KAbartması

Boğazköy Yazılıkaya, ştar/Şavuşga KAbartması

**Ain Dara, Şavuşga
Kabartması**

Ain Dara, Demir Çağı

Ege Dünyası ve Batı Anadolu Bölgesi İle Olan İlişkiler

Das Heilige Römer Reich und seine Vasallen (11. Jh. v. Chr.)

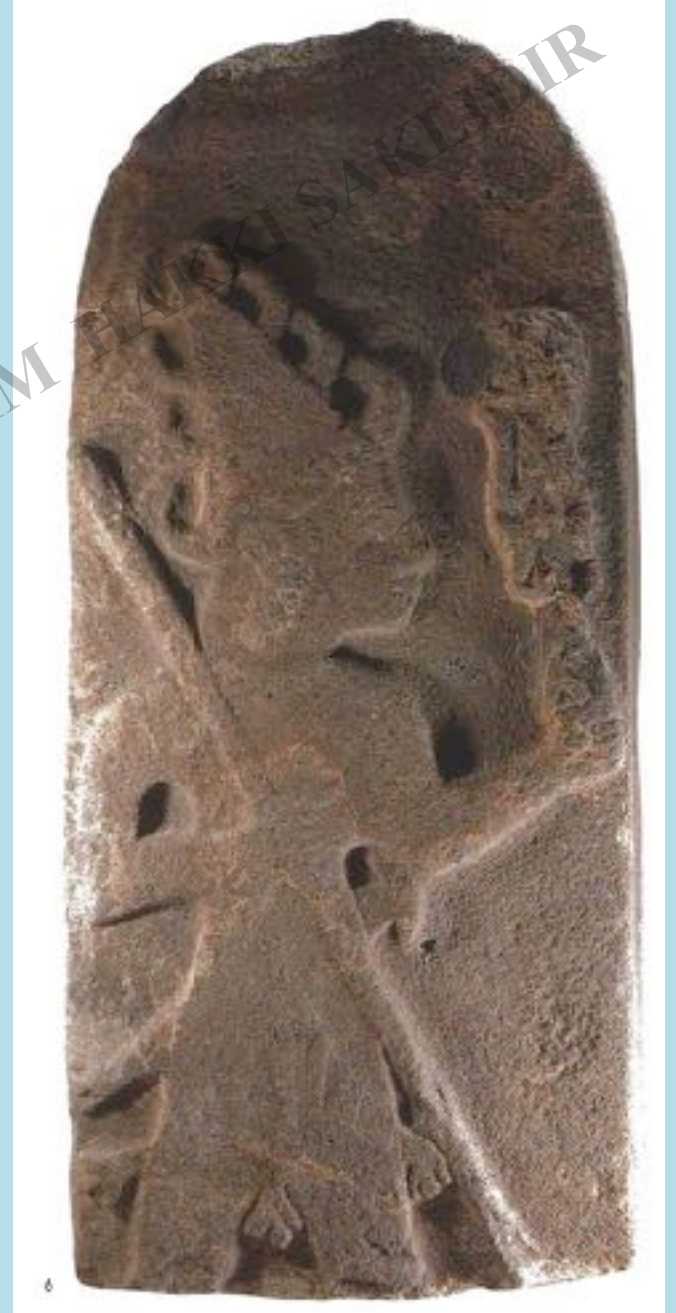
	Heiliges Römer Reich		Städte
	Autonome Vasallen		Wichtige Städte
	Abhängige Vasallen		Wichtige Städte
	Wichtigste Städte		Wichtige Städte
	Autonome Vasallen		Wichtige Städte
	Abhängige Vasallen		Wichtige Städte
	Wichtigste Städte		Wichtige Städte
	Abhängige Vasallen		Wichtige Städte
	Wichtigste Städte		Wichtige Städte
	Abhängige Vasallen		Wichtige Städte
	Wichtigste Städte		Wichtige Städte

WASSEN	TRIBE	PELLE	SYMBOLISCHES
[1]	Rome	goldene Legende	goldene Legende
[2]	Phoenizier	rot	rot
[3]	Ägypter	schwarz	schwarz
[4]	Indier	rot	rot
[5]	Arabier	schwarz	schwarz
[6]	Indier	rot	rot
[7]	Arabier	schwarz	schwarz
[8]	Indier	rot	rot
[9]	Arabier	schwarz	schwarz

Batı Anadolu ve kıyı kesimi ile ilişkiler yetersiz bilgiler nedeniyle uzun bir süreç boyunca engellenmiştir. Metinler sayılı askeri seferler hakkında bilgi vermiştir. Bunların ilki M.Ö. 15. yüzyıl ikinci yarıda I/II Tuthalya zamanındadır. Arzawa ve Assuvan konfederasyonuna karşı savaşmıştır. Askeri olduğu kadar diplomatik bağlantılar en iyi şekilde III. Hattuşili, I. Şuppiluliuma, II. Murşili tarafından beyan edilmiş ve iyi bir şekilde kayda alınmıştır. Arzawa'yı Mira, Hapalla ve Seha ülkesi olarak üç vassal krallık halinde bölmüşlerdir. Yinde de Hitit'in batıdaki eylemleri temel olarak savunma amaçlı görünmektedir. Ahhiyava Hitit kaynaklarında 25 kez bahsedilmiştir. Son zamanlarda bu coğrafi terimin Miken dünyasına ya da onun en azından bir parçasına karşılık geldiği konusunda anlaşılmıştır. Hatti ve Ahhiyava arasındaki ilk bağlantı I/II. Tuthalya rejimine denk gelir, Ahhiyava'dan son bahis ise IV. Tuthalya dönemindedir. Böylece ilişkiler M.Ö.15. yy dan 13. yy. la olan bir süreci kapsamaktadır. Çoğunlukla askeri ve diplomatik ağırlıktadır, ancak ticari ilişkilerden hiç bahsedilmemiştir.

En batıdaki Hitit yerleşimi, bir Hitit bullasının bulunmasıyla Şar Höyük/dorylaion kabul edilmiştir. Daha batısındaki Hitit Hitit objeleri veya Batı Anadolu'da Hitit etkisi hayretvari şekilde sınırlıdır. Milet'teki Geç Tunç koruma sisteminin Hitit olup olmadığı halen tartışılmaktadır. Aynı yerleşimdeki ayrıca bir seramik parçası üzerindeki çok boynuzlu başlık, Hitit'tekilere benzer. Milet'ten diğer objelerim Hititlilik iddiası daha sorunludur. Hitit kılıçları Yakındoğu'da geniş bir yayılıma sahiptir. Dolayısıyla Hitit orijini aramanın gereği yoktur. Milet'te bulunan ve sık konu olan malum matara, Orta Anadolu'ya tercihan batı Anadolu kökenli olduğu kanıtlanmıştır. Son zamanlarda yayınlanan Metropolis'te bulunan ve Hitit etkisi gösteren bir damga mühür, Orta Anadolu özelliği taşıyan çift konik yüzey

EĞİTİM AMACIYLA SAKLANMIŞTIR

AMACIYLA SAKLANMIŞTIR

AMACIYLA SAKLANMIŞTIR

AMACIYLA SAKLANMIŞTIR

AMACIYLA SAKLANMIŞTIR

AMACIYLA SAKLANMIŞTIR

AMACIYLA SAKLANMIŞTIR

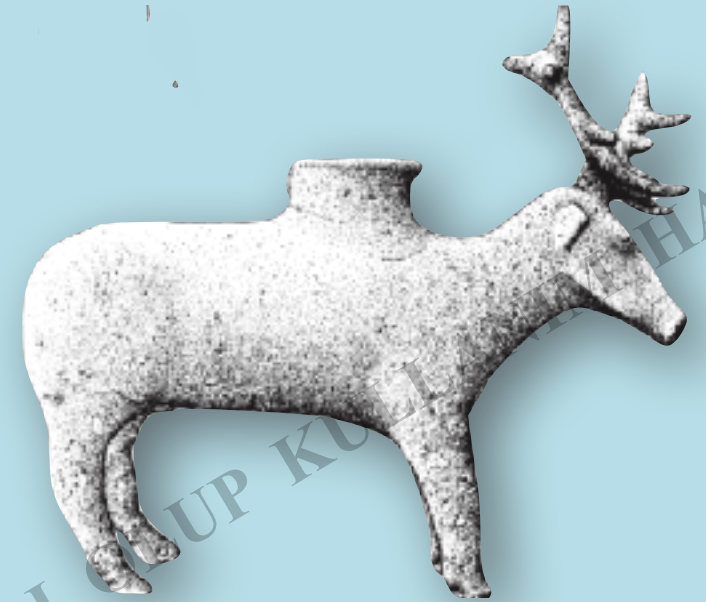
EĞİTİM AMAÇLI OLUP KURUM HAKKI SAKLIDIR

formundadır, Truva'da bulunan ve VIIB'ye tarihlenen mühür gibi. Her iki mühür sonraki tarihlere ait olup Hitit ilişkileri için aydınlatıcı bir bilgi sağlamaz. Aynı yerleşimden bir bronz figüran, Truva VIIa'ya tarihlenen, Hitit'e aykırı elemanlara sahip, bazı Hitit elemanları var gibidir, ancak gerçek Hitit ithali olarak kabul edilemez. Kuşadası'nda bulunan bir başka bronz figürin, şüphesiz bir Hitit savaşçısını temsil eder. Fakat nereden geldiği belirsizdir.

Karabel'deki kabartma bir yerel batı Anadolu yöneticisi Miralı Tarkasnava olarak son zamanlarda tanımlanmıştır. Kabartma Hitit tarzını ve üslubunu sergiler. Ayrıca yine son zamanlarda keşfedilen Suratkaya'da Latmos Dağı'nda Mira'nın bir büyük prensi Kupanta Kuriya'nın yazıtı büyük krallığın yayımı için bilgi vermiştir.

Ege'de a bir miktar Hitit kökenli eser keşfedilmiştir. Bunlardan en eskilerinden biri bir gümüş geyik ritonudur. Miken'de kuyu mezar VI'da bulunmuştur.

EGE VE
BATI ANADOLU

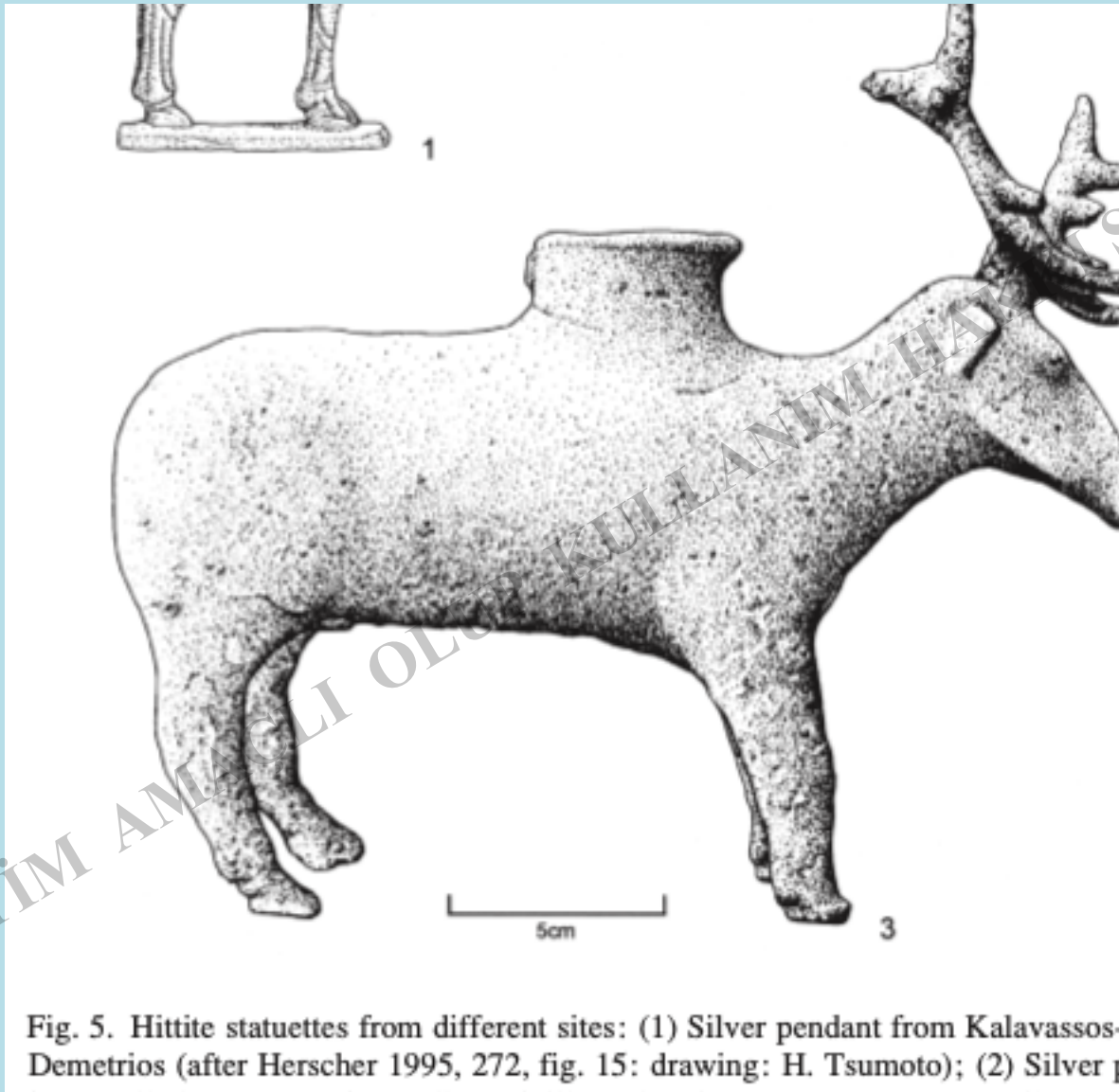

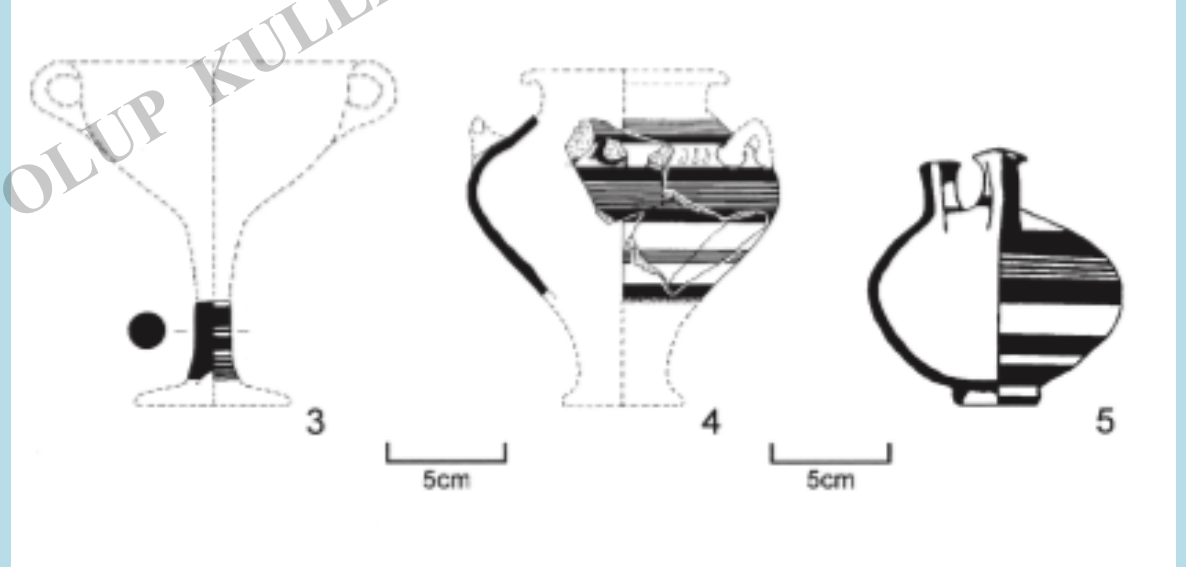
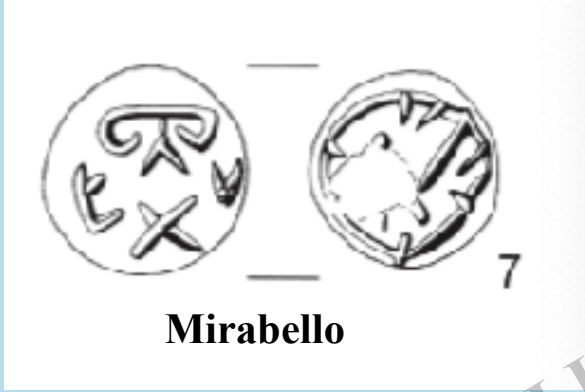
Fig. 5. Hittite statuettes from different sites: (1) Silver pendant from Kalavassos-Demetrios (after Herscher 1995, 272, fig. 15; drawing: H. Tsumoto); (2) Silver p

**Miken'den bir geyik ritonu, gümüş Anadolu Kökenli olmalıdır
Atian Arkeoloji Müzesi**

Teselya'da Nezero'dan bir heykelcik Hitit veya Suriye-Filistin kökenlidir. Thebes'de bulunan ve lapisten yapılmış bir silindir mühür Luvi hiyeroglif yazıtlı olup stil açısından Hititli olmaktan daha çok Kuzey Suriyelidir. Rodos Ialysos'tan, Girit Mirabello'dan ve Miken'den bir mühür Hitit etkisi taşırlar, ancak üzerlerindeki yazılar anlam taşımazlar, Hitit modellerine bakarak modaya uygun tarzda yapılmışlardır. Batı Anadolu ve Ege kralları Hititçe yazışmış olmalıdırlar. Bu durum Ege dünyası üzerinde Hititlerin kültürel etkisini belirgin bir şekilde göstermektedir. Orta Anadolu'da Ege ve Batı Anadolu kökenli objeler seyrekler. Anadolu'da Miken

seramiği Anadolu'da sadece üç merkezde bilinmektedir: Maşathöyük, Boğazköy ve Kuşaklı-Sarissa.

Boğazköy

Kuşaklı

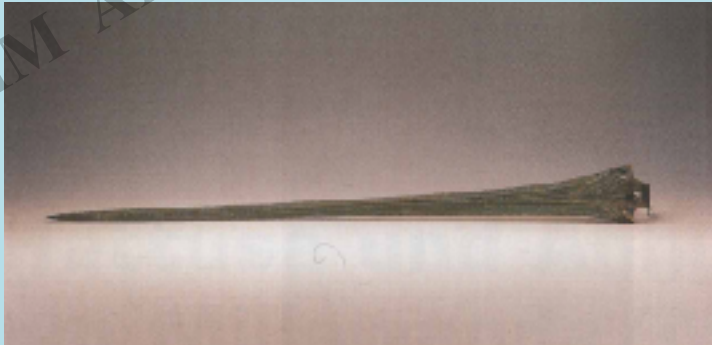
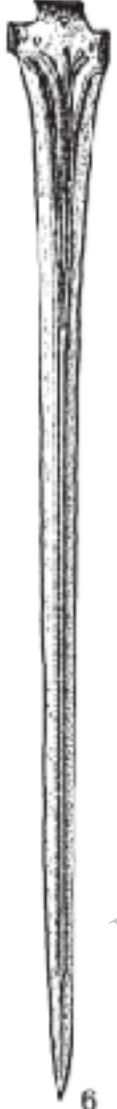
Maşathöyük

Boğazköy’de bulunan bir kılıç, Ege veya Batı Anadolu kökenli olarak görülmeye çalışılmak-

tadır. I. Tuthalya’nın Assuva’yı aldıktan sonra Fırtına Tanrısı’na sunduğu bilinmektedir. Gövdesindeki yazı bu konu hakkında bilgi verir. Aynı yerleşimden bir Hitit kap parçası üzerindeki Miken tipindeki bir savaşçı tasviri mevcuttur. Başlığı Miken’dekilerin benzeridir. Batı Anadolu’da Mira Kralı Tarkasnava’nın beş kil bullası Boğazköy’de bulunmuş. Boğazköy’de bulunan spiral süslemeli bronz bir kemerin Miken etkisi gösterdiği iddia edilmekle birlikte açık değerlendirme için yeterli kanıt mevcut değildir.

10cm

KIBRIS

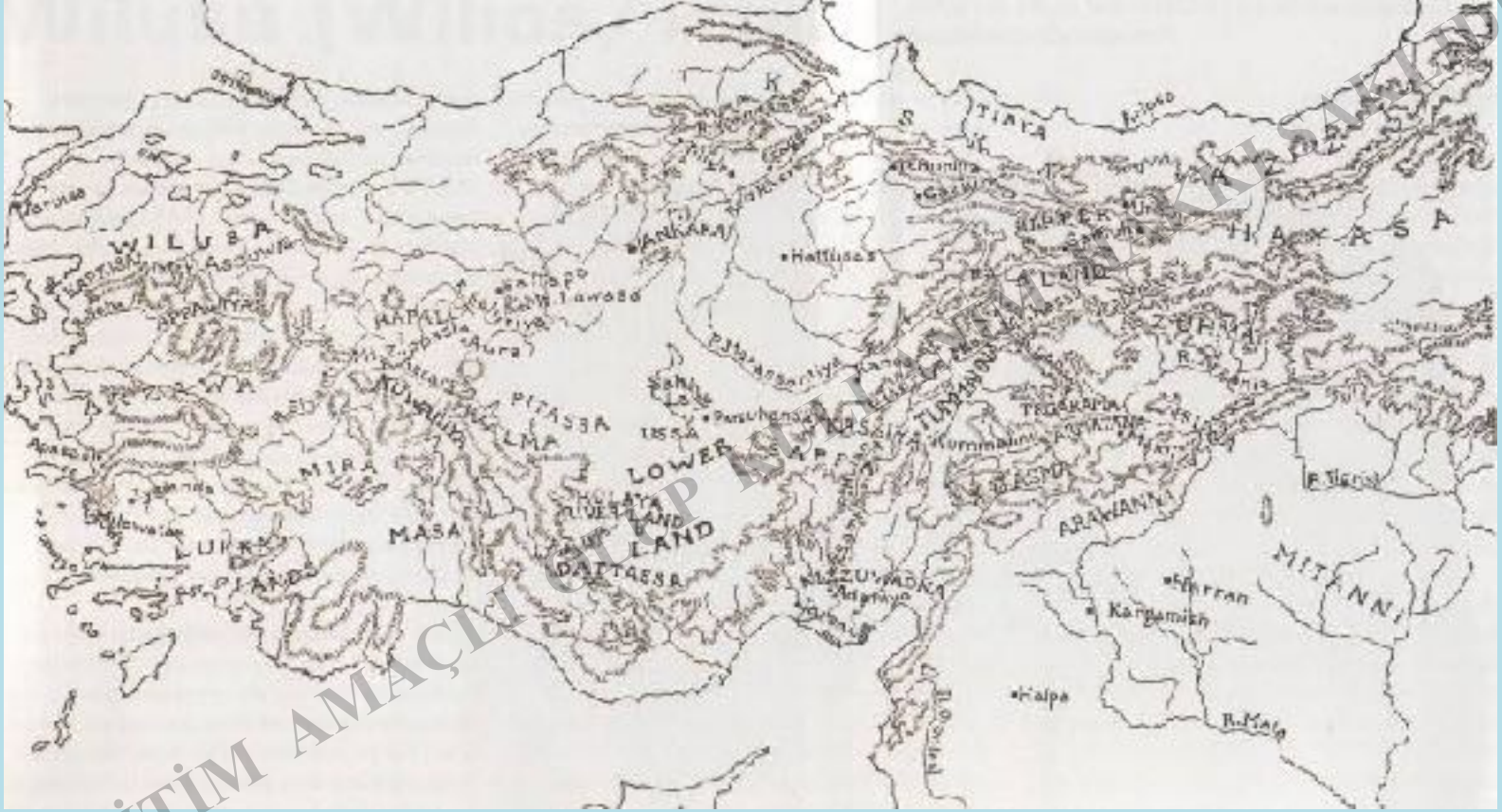

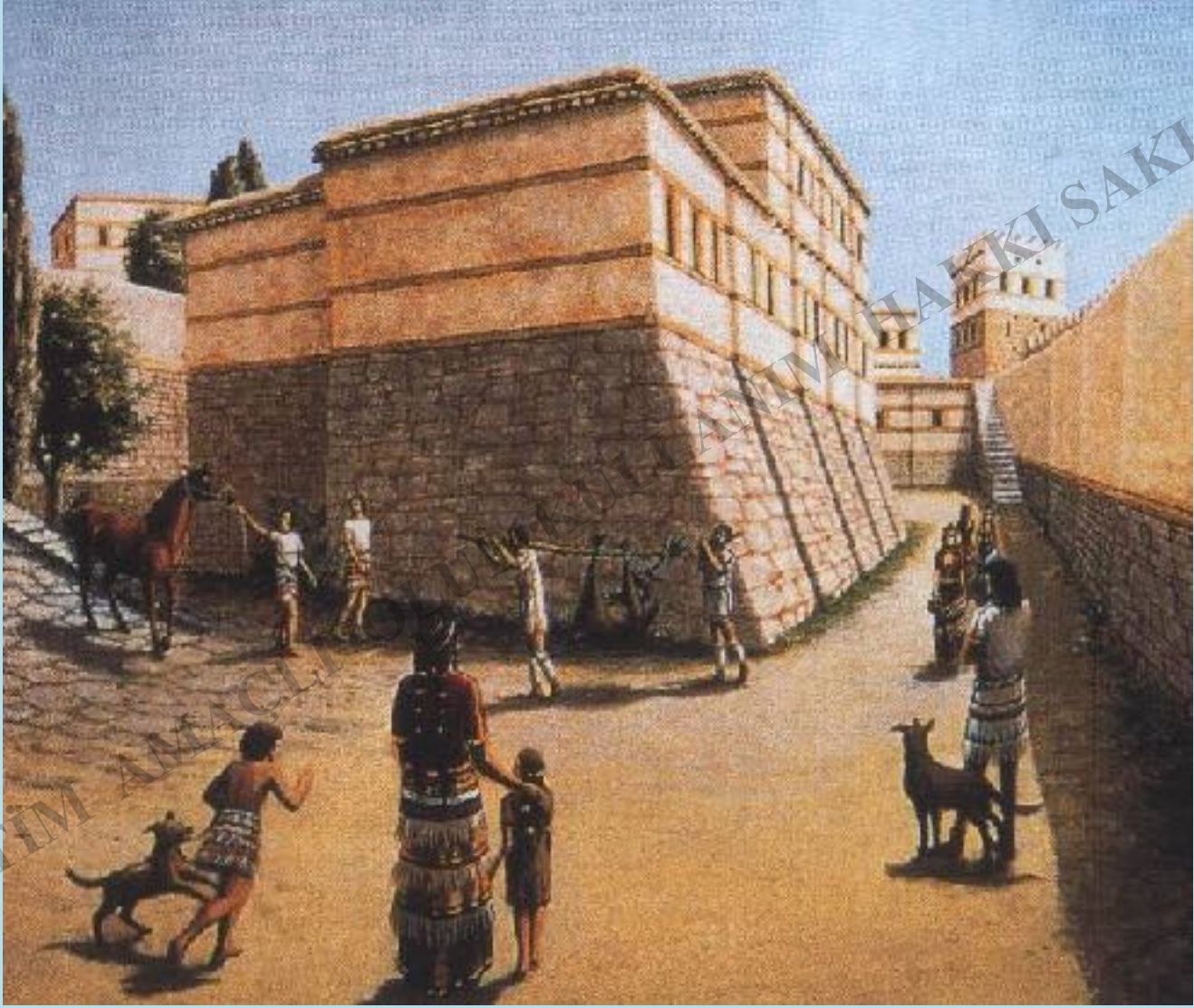
Kalavassos Hitit Heykelciđi
Kıbrıs

Tipik Hitit Kırlarun Koruyucu Tanrısı tiplemesidir.
Hitit'in sevilen ve koruyucu niteliği olan bir amulet olarak her bölgede kullanılmış olabilir.
Ayrıca Anadolu'dan bir hediye veya kişisel bir eşya olarak taşınmış olması da mümkündür.
bir çocuk mezarında bulunmuş olması koruyucu niteliğinin ön plana çıktığını göstermektedir.

EĞİTİM AMAÇLI OLUP KULLANIM HAKKI SAKLIDIR

EĞİTİM AMAÇLI DERSLİKLERİN HAKKI SAKLIDIR

**Hattuša'dan Savaşçı Tasviri Başlık
Batı Tarzında (M.Ö.14.yy)**

**Milet, Miken Mezarlığından Bronz
Kılıçlar (M.Ö.13.yy)**

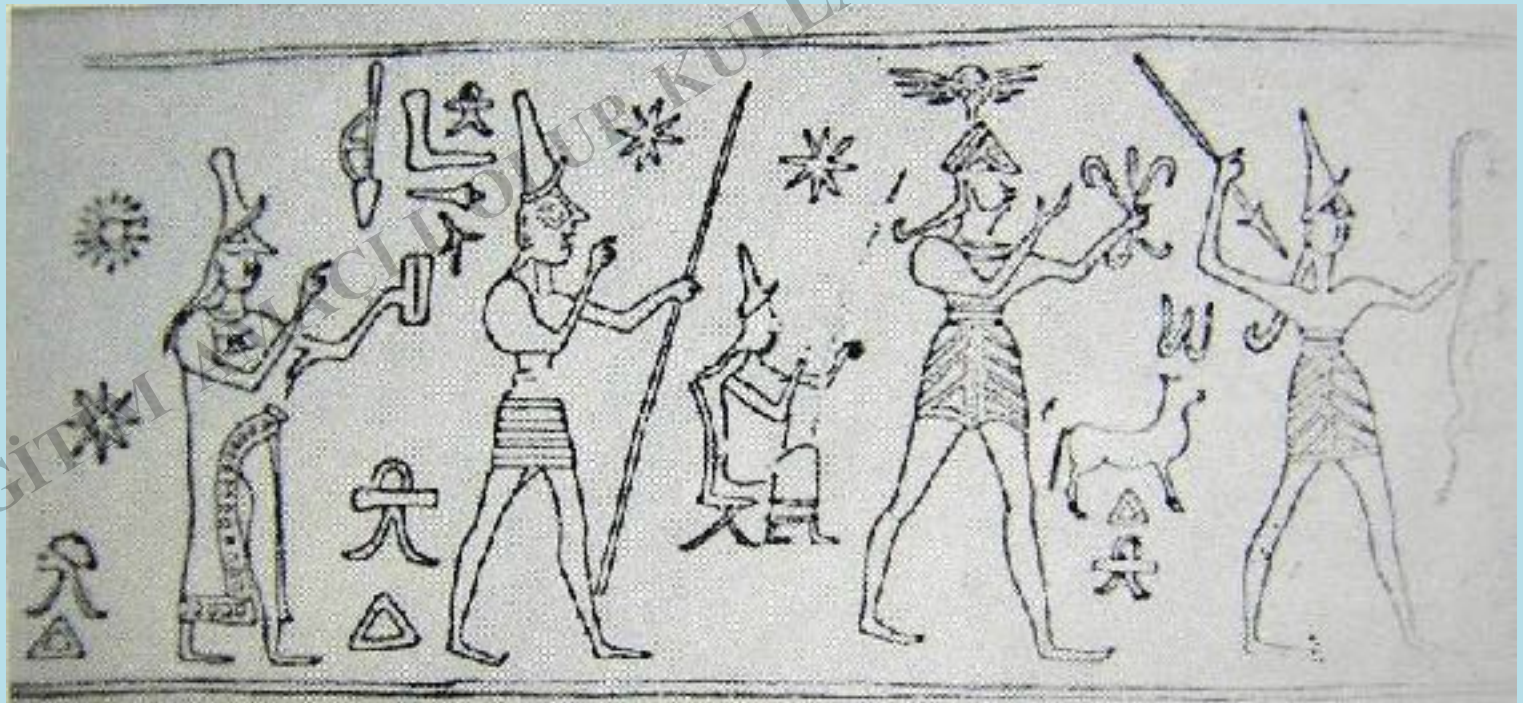

EĞİTİM AMAÇLI OLUP KULLANIM HAKKI SAKLIDIR

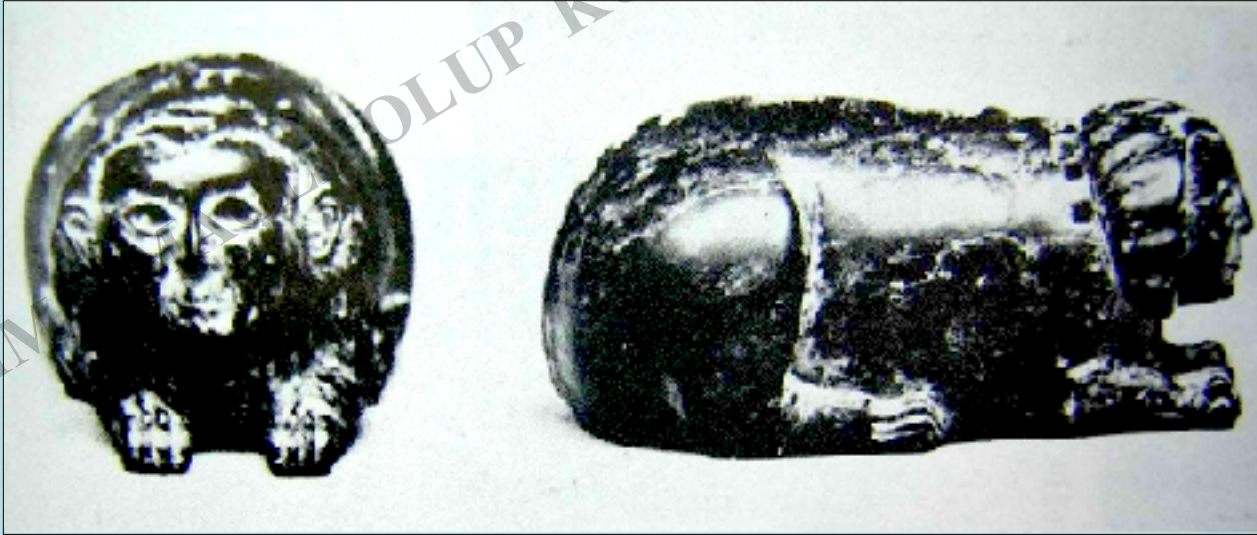
Fig. 6.4 comparison of Tiryns (top) and Boğazköy (bottom) posterns

Tryns

EĞİTİM

OLUP KULLANIM HAKKINDA BİLGİ ALIDIR

ANADOLU – MISIR İLİŞKİLERİ

EĞİTİM AMAÇLI

ALLANIM HAZIR SAKLIDIR

Erken Hanedan Dönemi M.Ö.3000-2675

1. Hanedan M.Ö.3000-2800

2. Hanedan M.Ö.2800-2675

Eski Krallık M.Ö.2675-2625

3. Hanedan M.Ö.2675-2625

4.-6. Hanedanlar M.Ö.2670-2170

7.-8. Hanedanlar M.Ö.2170-2130

1. Geçiş Dönemi M.Ö.2130-1980

9.-10. Hanedanlar M.Ö.2130-1980

Orta Krallık M.Ö.2675-1980

11. Hanedan M.Ö.1980-1938

12. Hanedan M.Ö.1938-1759

13.-14. Hanedan M.Ö.1759-1630

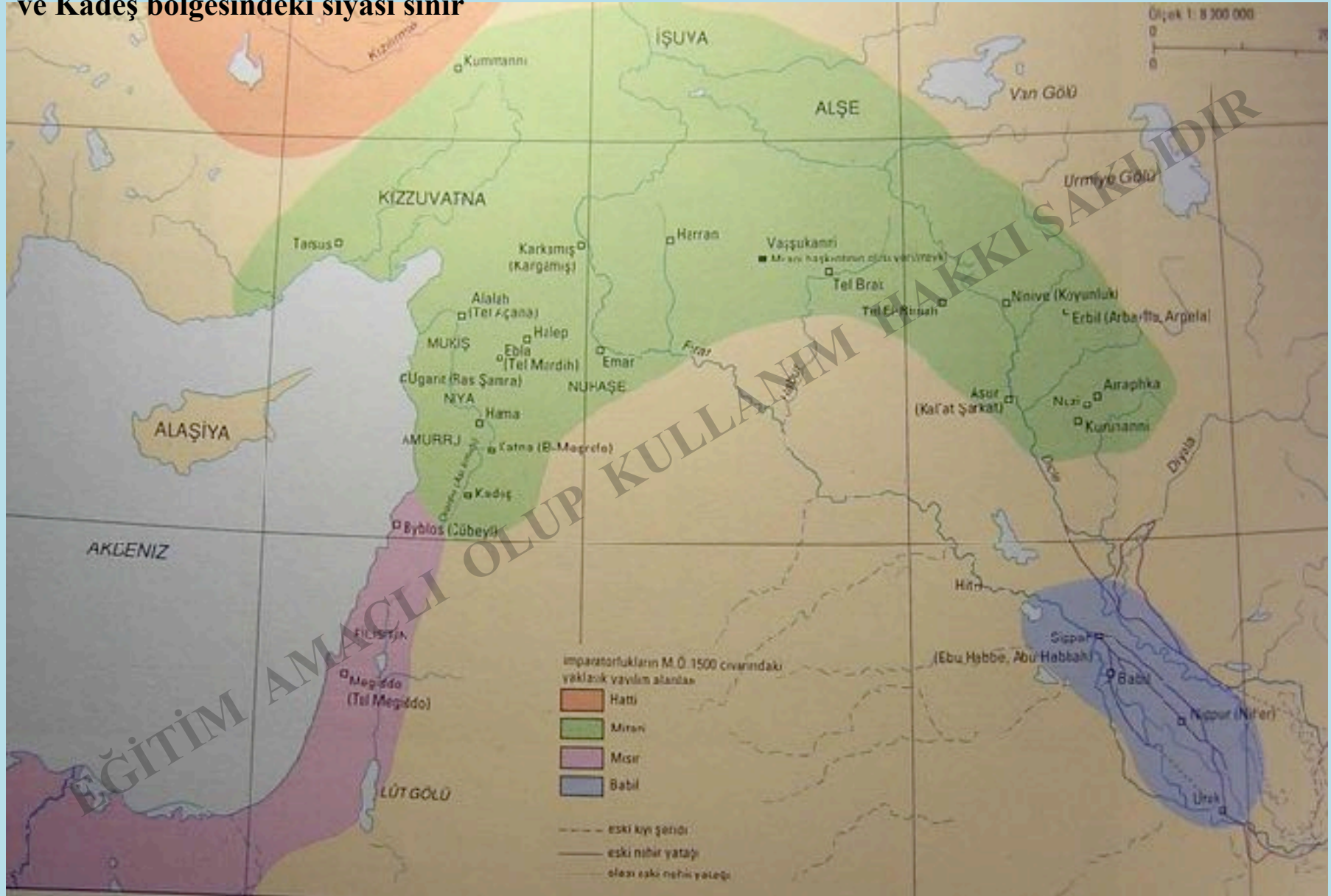
EĞİTİM AMACLI OLUP KULLANIM HAKKI SAKLIDIR

EĞİTİM

1. Seti'nin Hititlere ve Suriye-Filistinlilere karşı askeri seferinden savaş sahnesi,
19. hanedan, M.Ö.1285 civarı.

Ortadoğu'da Kardeş Savaşı öncesi iki büyük askeri güç olan Mısır ve Hitit'in kontrol bölgeleri ve Kadeş bölgesindeki siyasi sınır

Hattuşili'nin karısı bir rahibin kızıdır. Hurri kökenli

Puduhepa ile evlenmesi Hattuşili'nin politik gücünü iyice arttırmıştır.

Puduhepa'nın aynı zamanda rahibe olması ugünkü Adana, Çukurova ve Mersin çevresinin dini kontrolünün de ele geçirilmesini sağlamıştır.

Bu dönemde Hitit dinine Hurri kökenli tanrılar ve inançlar girmiştir.

Hattuşili siyasi kararlara karısı ile birlikte mühür basmaktadır. Mısır'la yapılan devlet anlaşmasında kocası ile birlikte onun da mührü vardır.

Puduhepa, kocasından bağımsız olarak yabancı devlet adamları ile

özellikle II. Ramses ile mektuplaşmıştır.

Puduhepa'nın Mühür Baskısı, Tarsus, Adana Müzesi

Hattuşili III ve Puduhepa'nın Mühür Baskısı

Suriyeli ve Hititli esirler.

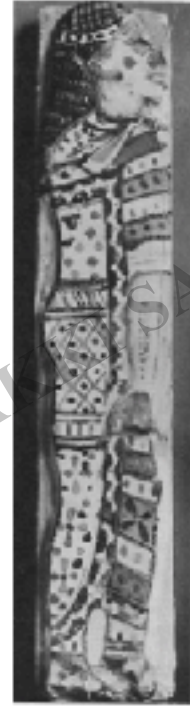
(Hititliler)

Saqqara'da Horemheb mezarında, ikinci avlunun güney duvarında yer alıyor. 18. Hanedan, M.Ö.1325 civarı. Leiden.

Fig. 4.4 18th dynasty representations of “chiefs of Kheta” (left: Tomb of Menkheperreseneb (Thebes T 86) chief of Hatti is bottom row, second from left, right: tomb of Amenemheb (Thebes T 85) (Thutmose III- 15th cent.) (Pritchard 1969, no. 45 (right), 46 (left))

SAKLIDIR

ĞİTİM ANAĞI OLUR KULLANIM HAY

Hitit Anadolu ilişkilerinin sonu, Hitit İmparatorluğunun yıkılması ile sona ermeye başlamıştır.

Batıdan gelen deniz kavimleri Anadolu dahil tüm doğu Akdeniz ülkelerine saldırdı. Nil Ülkesi bu saldırıların son dalgasını göğüsledi. Bu düşmandan çok ürktüklerini öğreniyoruz. Mısır Kralı III. Ramses M.Ö.1197-1165) Medinet Habu'daki tapınağının duvarlarında bu saldırıyı anlatmıştır:

“Hatti ülkesinin hiçbir krallığı bu saldırıya karşı koyamadı. Kode, Karkamış, Arzava, Alasia tahrip edildi. Amurru Krallığının bir yerinde karargah kurdular” diyerek, devam eder: “önlerinde bir ateşle Mısır'a gelmeye başladılar”.

Bu kavimlerin saldırısı Yakındoğu'da 200-400 yıllık bir karanlık dönemin ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Ancak karanlık dönem kavramı artık kabul edilmemektedir. Orta Anadolu'da yapılan arkeolojik kazılarda söz konusu dönemin karanlık olmadığı anlaşılmıştır.

Kayıtlarına göre sadece Mısır bu saldırılara karşı koyabilmiştir.